

SZEMLE

Andrea Seidler—Wolfram Seidler: Das Zeitschriftenwesen Donaauraum zwischen 1740 und 1809. Kommentierte Bibliographie der deutsch- und ungarischsprachigen Zeitschriften in Wien, Preßburg und Buda. Wien—Köln—Graz, 1988, Böhlau Verlag, 294 S.

A néhány évvel ezelőtt alakult Österreichische Gesellschaft zur Erforschung des 18 Jahrhunderts által, Csáky Móric szerkesztésében indított sorozat első tagjaként olyan mű jelent meg, amely bizonyára több Duna menti nép felvilágosodáskutatásának is kiemelkedő kézikönyve lesz. Azáltal ugyanis, hogy számba vették a szerzők az egykori Habsburg-birodalom három jelentős Duna menti városának: egy valóságos, egy volt és egy leendő fővárosnak: Bécsnek, Pozsonynak és Pest-Budának az 1740 és 1809 között megjelent folyóiratait, jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy e, valamikor államilag és kulturálisan is összetartozott területek történetét, művelődését ne a mai nemzeti és politikai széttagoltságnak megfelelően, egymástól izolálva, hanem eredeti egységében és egymásra hatásában vizsgálhassuk. E gyakran emlegetett elvnek, a felismerésén túl (vannak, akik még a felismerésig se jutottak el), sajnos kevés gyakorlati és tudományos megvalósításával találkozunk még. Andrea Seidler és Wolfram Seidler kiváló folyóirattörténeti bibliográfiája — különösen ami a 18. századi sajtó feltárását illeti — már ezert is úttörő jelentőségű. Használata egyszerűen szolgálja az osztrák, a szlovák és a magyar 18. századi kutatást és mindenkit, aki Közép- és Kelet-Európa felvilágosodásának történetével foglalkozik.

De figyelemre méltó vállalkozás a mű úgy is, mint egy meglehetősen elhanyagolt, de jelentőségét egyre inkább felismert tudományoszak-

nak, a sajtótörténetnek egy modern bibliográfiai kézikönyve. Különösen az osztrák 18. századi folyóiratok kutatását hanyagolták el, főleg a német, de még a magyar folyóiratok történetéhez képest is. Ernst Viktor Zenker és Johann Winckler múlt századi összefoglalásai után, századunkban inkább csak disszertációk készültek e témában.

Bibliográfiailag Joachim Kirchnernek új kiadásban is megjelent alapvető műve (*Bibliographie der Zeitschriften des deutschen Sprachgebietes bis 1900.*) tartalmaz ugyan számos Duna menti városban megjelent folyóiratot, de hiányosan; a mű felosztása is vitatható, túlhaladott kategóriák szerint történt. A bécsi jozefinista korszakról készült meg Kurt Strasser sajtóbibliográfiája (*Die Wiener Presse in der Josephinischen Zeit*), amely annotált, de csak a nyolevanes évek sajtóját tartalmazza. Helmuth W. Lang összeállítása (*Die Zeitschriften in Österreich zwischen 1740 und 1815.*) viszont csak betű- és időrendben közölt címlistát tartalmaz.

Nem kell kitérnünk arra, hogy a kor magyar sajtó bibliográfiája sem nyújt megnyugtató képet. Különösen hiányzanak azok a korszerű feldolgozások, amelyek a folyóiratok egyszerű számbavételén és bibliográfiai adatainak felsorolásán túl (ami önmagában is hatalmas feladat), olyan fontos információkat is adnak a kutatóknak az egyes lapok jellegéről, irányzatáról, tartalmáról, mint amilyenekkel e kötetben találkozunk.

A szerzők beható szakismereteire jellemző, hogy noha a folyóiratokat kívánták csak feldolgozni kötetükben, helyesen ismerték fel, hogy a korabeli magyar hírlapok egy része — a folyóiratok nemléte miatt — tudatosan ezek szerepét is vállalta. Ezért — nagyon helyesen — a kötetbe felvették a magyar újságokat is. Hiszen a kor eszméinek, főként a felvilágosodásnak a kutatásához e lapok is fontos forrásul szolgálnak, mivel a

hírek mellett számos irodalmi, tudományos, erkölcsi és pedagógiai jellegű cikket közöltek.

A bevezetőben vázlatos képet kapunk az időszak osztrák és magyar folyóirat-történetéről. Innen is kiderül az az összeállítás koncepciójából folyó, talán egyetlen nagyobb hiányosság, hogy az adott keretek közül éppen a legjelentősebb 18. század végi magyar folyóiratok: a kassai *Magyar Museum* és az *Orpheus*, valamint az *Uránia* ki kellett hogy maradjanak. (De kimaradt, noha Duna menti városban jelent meg a komáromi *Mindenek Gyűjtemény* is). Ez is bizonyítja negatív módon, hogy e korszakban Pest-Buda még nem volt a magyar szellemi élet központja.

Maga a kötet egyébként három főreszre oszlik. Az első tartalmazza a folyóiratok leírását, betűrendben. A legfontosabb bibliográfiai adatok után lefolyó-utalás, majd a lap műfajának megjelölése következik. Ezt követi egy rövid jellemzés a lapról, amely alapján képet kapunk arról: szükséges-e számunkra a lap kézbevétele, további megismerése vagy pedig kívül esik érdeklődési körünkön. E tömör, nagy munkát igénylő összefoglalások rendkívül tárgyyszerűek és lényegre törők: a kötet egyik legnagyobb értékét éppen ezek a tájékoztatások adják.

A második részben, külön betűrendben azoknak a lapoknak a kommentár nélküli listáját és bibliográfiai adatait kapjuk, amelyek csak a szekundér-irodalom alapján ismertek. A harmadik rész földrajzi és időrendi mutatókat és különböző, szemléletes statisztikai táblázatokat tartalmaz. A kötet végén bibliográfiát és névmutatót találunk.

A tartalomhoz méltó, szép kiállítású, jól olvasható (!) kötet nagy nyeresége a közép-európai felvilágosodás-kutatásnak. A fiatal kutatók teljesítménye bőven tartalmaz számunkra is elgondolkoztató példákat. A nagyvonalú, úttörő vállalkozásnak a tudományos pontossággal való egybeötözésén kívül érdemes felfigyelni még a kötet létrejöttével kapcsolatos alábbi adatra is: a munka, amelynek során számos osztrák és magyar könyvtár folyóiratanyagának feltárása mellett Csehszlovákiában, az NSZK-ban és az NDK-ban is folytattak kutatásokat — de így is csak két és fél év munkájának az eredménye volt...

E nemzetközi jelentőségű sajtóbibliográfiáról elmondhatjuk, hogy — a három város folyóirataira történt leszűkítése ellenére is — számos történeti diszciplína számára jelent majd segítséget a

további 18. századi közép-európai kutatásokhoz. Utaltunk már rá, hogy e figyelemre méltó és eredeti vállalkozás legvitathatóbb pontja az, hogy, míg Bécs az osztrák folyóiratirodalom szempontjából valóban központi szerepet játszott, addig Pozsonyról és Pest-Budáról, a magyar sajtó esetében még nem mondható ez el. Igazi magyarországi szellemi központ hiányában éppen a 18. század végi, legjelentősebb magyar folyóiratok más városokban: Kassán, Komáromban és Vácon jelentek meg.

E körülmény is arra mutat, hogy e korszerű és úttörő kezdeményezés folytatásra vár. Jó lenne e feltáró munkát az egész egykori monarchia területén megjelent folyóiratokra is kiterjeszteni; beleértve természetesen a német és magyar nyelvű lapokon kívül a szláv nyelvűeket is. Ha valóban meg akarjuk ismerni a 18. századi közép-európai kultúra történetét — amely mindig is része volt az egységes európai műveltségnek — elkerülhetetlen a kutatás által eddig többé-kevésbé elhanyagolt fontos forrásoknak: az egykori szellemi élet e fontos intézményeinek a globális számbavétele és feltárása. Erre a nem kis méretű munkára talán a legalkalmasabb megoldás egy nemzetközi, közös vállalkozás lehetne annál is inkább, hiszen ehhez az utóbbi évtizedek során létrejött akadályok eltűnésével, reméljük, egyre több lehetőség kínálkozik.

KÓKAY GYÖRGY

Molnár János: A Szociáldemokrata Párt művelődéspolitikája, 1944—1948. Budapest, 1987. 167 p.

A Szociáldemokrata Párt mindig is kiemelkedő figyelmet fordított a munkásművelődésre, természetesen tehát, hogy 1944 után, kedvezőbb viszonyok között újult erővel folytatta azt. Már igen korán, 1945 májusában három alkalommal kibővített vezetőségi ülésen elemezte régebbi politikáját, és annak számos alapelvét elvetette. 1945 augusztusában pedig, a párt XXXIV. kongresszusán, részletes akcióprogramot fogadtak el. A kommunista párttal való egyesülésükig ez határozta meg tevékenységük fő irányát. Annak ellenére, hogy ilyen átfogó és széles körű javaslatai egyetlen koalíciós pártnak sem voltak, megállapítható, hogy a kultúra — főként a művészetek — szerepét lényegében a politikának rendelte alá, és szerepét

az agitációra szűkítette le. Ezzel a felfogással természetesen nem állt egyedül, hiszen a többi párt még ennél is merevebben kezelte a kérdést.

Az SZDP korán megindította saját művelődési, irodalmi vagy félig irodalmi lapjait. A *Dolgozók Világlapja* 1945 és 1948 között jelent meg Erdődy János szerkesztésében. A *Szivárványt* egyenesen a párt egyik vezető egyénisége, Kéthly Anna gondozta. Az 1945 nyaratól ismét megjelenő *Új Idők* ugyan főszerkesztőként Benedek Marcellt nevezte meg, de az ekkor még Romániában élő író helyett lényegében Kassák Lajos, Fodor József és a több évtizedes tudomány múltjával és kritikával tevékenységével szaktekintélynek számító Lyka Károly művészettörténész szerkesztette. Kassák ugyan a 11. számtól kilépett a szerkesztőbizottságból, de egy ideig még vezette a képzőművészeti rovatot. A párt központi lapjai a *Népszava*, a *Világosság*, a *Kossuth Népe* — rendszeresen közöltek művelődéspolitikai, művészetkritikai cikkeket. Elképesztően sok kérészerű napi- és hetilap látott napvilágot 1945 és 1948 között (*Alkotás*, *Tiszántúli Népszava*, *Tovább*, *Embernevelés*, *Szülők Lapja*, *Munkásszínpad*, *Nevelési Munkafüzet*, *Szegedi Népszava*, *Világosság*, *Külváros*, *Augusztus*, *Szeptember*, *Október*, *November*, *Új Gondolat*), melyet az SZDP részben vagy egészében sajátjának tekintett.

Korán felmerült egy önálló szociáldemokrata irodalmi lap kiadásának gondolata, de másfél évnél kellett eltelnie, amíg a *Kortárs* első száma 1947. október 1-jei keltezéssel napvilágot látott. A szerkesztőbizottság elnöke Kassák Lajos lett, tagjai Fejtő Ferenc, Hárs László, Nádass József, Németh Andor voltak. Munkatársai — érthető módon — legnagyobb részben a szociáldemokrata írók, művészek, kritikusok közül kerültek ki, de nem zárkoztak el más pártállásúak írásainak közlésétől sem. Sokat foglalkozott, nyilván Kassák hatására, a modern művészeti eredményekkel, számos alkotásról hozott elfogadható minőségű illusztrációt. Egyaránt szólt képzőművészetünk klasszikusnak számító és kortárs értékeiről. Kassák nagy erővel vetette magát a munkába, hiszen évek óta nem volt saját lapja, ahol kedvére, viszonylag korlátok nélkül szólalhatott volna meg. Vezércikkei elvi jelentőségűek, mert ezekből ismerhető meg a már évtizedekkel korábban kialakult eszmerendszerének lassú változása, új vonásokkal való gazdagodása. Nem

rejtette véka alá a két munkaspárt kulturális politikájáról vallott nézeteit, amiért azután mindkét részről kemény bírálat érte, javaslatait elutasították, sőt 1948 nyarán a *Kortársat* is elnémították. 1949 után hosszú ideig nem jelent meg írása. Az egyesülés után még tagja volt a MDP-nek, de 1953-ban, egy botrányos taggyűlésen, kizárták.

Molnár János könyve általánosságban tárgyalja ugyan az SZDP 1945—1948 közötti művelődéspolitikáját, ám a felhasznált széles körű forrásanyag és az érzékletes helyzetelemzés miatt igen fontos a korabeli sajtótörténet szempontjából is.

KÖHEGYI MIHÁLY

Gazda István: Könyvkereskedők a régi Váci utcában a pesti könyvnyomtatás első száz évében. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988. 115 lap 47 ábra.

„Nyomdák és nyomdászok, könyvek és kereskedők, cenzorok és revizorok, engedélyezett és tiltott könyvek, Lipcse és Pest. Nagyszámú, néha megfajthetetlen adat. És ki gondolta volna, hogy a pesti könyvnyomtatás első száz évében — 1757 és 1857 között — ezek jó része egyetlen utca házsorait járva felidézhető. Így hát a Váci utca nem egyszerűen a pesti könyvkereskedelem szülőhelye, hanem a honi művelődéstörténet nagy titkainak tudója is. És ha jól kérdezzünk, e titkok némelyikére fény derül” — írja kis könyvének mintegy utószavaként a szerző. A recenzens pedig örömmel teszi hozzá: Gazda István jól kérdezett. . .

A rendkívül gondosan, a fellelhető szakirodalom teljes ismeretében (és jogos bírálatával, kiegészítésével, helyesbítésével), új levéltári kutatások nyomán (is) kialakított eredményekkel gazdagon megírt munka nemcsak a magyar könyv- és könyvkereskedői történetnek, hanem az irodalomtörténetnek, a várostörténetnek és a magyar művelődéstörténetnek is komoly nyeresége. A tudománytörténész szerző — más munkáiban is feltűnt — tényítisztelete révén számos korábbi téves megállapítást tisztázva, hiányzó „láncszemet” a helyére rakva úgy írta meg a pesti Váci utca „könyves történetét”, hogy az egy pillanatra sem vált száraz adathalmazzá, hanem mindvégig érdekes olvasmányt is nyújt az érdeklődő olvasónak.

Nyolc évszám köré fűzött nyolc fejezetében

Gazda István könyve nyomon kíséri a „pesti Szajna-part” bouquiniste-jainak sorsát. Neveket — kereskedőket, könyvkötőket, kiadókét, terjesztőket (egyes esetekben még köleszöszköt is) — sorol fel, évszámokat, kiadványcímeket, példányszámokat és árakat közöl, ismert irodalmi szövegrészeket elevenít fel és csoportosít logikus rendbe vagy merőben új dokumentumokat tesz közkincsé anélkül, hogy könyvében e fontos lexikális adatok elfednék a mondanivalót. „A magyar könyv egyik főutcájának” eleven képe tárul az olvasók elé, még ha a mai pesti lakos nehezen tudja is azonosítani a régi Váci utca — illetve az Erzsébet hídtól délre eső része, a korábbi Lipót utca — házait a 150 éve romboló pesti árvíz után átépült, lényegében mai képét mutató belvárosi utcával. Talán éppen ezért hiányoljuk egy 18–19. századi belváros-térkép és a rá vetíthető mai megfelelő térkép létét. Ez nagyrészt eligazíthatná az olvasókat a megváltozott utcanevek azonosításában, még ha Gazda a szövegben megadja is a régi elnevezések mai megfelelőit.

Egyébként a szerző a könyvéhez fűzött számos mutatóval igyekszik áttekinthetővé tenni szövegét. Időrendi mutatójában 1770-től 1857-ig kíséri nyomon a Váci utcai kereskedők sorát, helyrajzi mutatója pedig a Váci utcai házak számrendjében helyezi el a könyvkereskedők boltjait. A kötet illusztrációs anyagát a Budapest Főváros Levéltára, az Egyetemi Könyvtár, az MTA Könyvtára és Kézirattára, valamint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteményében őrzött kisnyomtatványok, kéziratok, folyóiratok felhasználásával állította össze. Bibliográfiája két részre bontott: az elsőben a főbb forrásmunkákat sorolja fel, míg a kisebb közleményekre a jegyzetekben hivatkozik. Itt tett eleget a szükséges forráskritikai igényeknek is, úgy hogy a jegyzetek olvasása nemcsak a filológusnak, hanem az olvasónak is fontos, nélkülözhetetlen ismereteket nyújt.

Csak a műben szereplő nevek felsorolása is egy oldalra rúgna. A közvélemény előtt ismeretes, legendával övezett könyvkiadók és kereskedők, mint Weingand János Mihály, Hartleben Konrád Adolf, Wigand Ottó, Heckenast Gusztáv és a nyomdász-kiadó Landerer Lajos mellett az eddig jobbra csak az irodalomtörténészek előtt ismeretek sora: Pauer János Mihály, Institoris, a Kilián-testvérek, Edelmann, Ráth és a többiek.

Legtöbbjük nem csupán a könyvek forgalmazásával foglalkoztak, hanem kiadói, egyes esetekben nyomdai tevékenységet is folytattak. Mindhárom minőségükben meggyűlt a bajuk a cenzúrával: Gazda István érdeme, hogy a könyvesek örökös tojástáncát a nemzeti kultúra (és politika) támogatása, ill. az éber császári (helytartósági) cenzorok kifogásai, a boltok tiltott könyveit kereső és lefoglaló revizorai között érzékletesen mutatja be. Ugyanakkor „rehabilitálja” is a közvélemény által mélységesen elítélt cenzori intézményt, bizonyítva, hogy a cenzort tévesen tartották olyan megvetett személynek, aki mindig és minden korban akadályozta a honi kulturális törekvéseket — bár nem tagadja ebbeli bűnös tevékenységüket sem. Gazda azonban nem érzelmileg mond ítéletet, hanem dokumentumokat, tényeket közöl, eljárásokat ismertet; a pesti kiadástörténet konkrét eseteinek tükrében láttatja a cenzori tevékenységet.

Mint ahogy rendkívül érdekes, új momentumokat tár fel a Wesselényit, Széchenyit kiadó és 1831-ben Lipcsébe menekülő Wigandrol, hírhedtté vált Conversations-Lexikon ügyéhez pedig Kazinczy és Bajza leveleit idézi. Adatokkal cáfolja az üzletét éppen Wigandnak átadó Szubuly György „meggyilkolásának” rémtörténetét. Őszintén szól Kossuth és a Pesti Hírlap kapcsolatáról, nem tagadva a kevesek által ismert tényt, hogy Kossuthnak azért kellett megválnia lapja szerkesztésétől, mert túlzott anyagi igényekkel lépett fel a kiadóval szemben. A március 15-i események révén közismertté vált „Heckenast és Landerer” tevékenysége is más megvilágításba kerül Gazda kutatásai nyomán.

És közben szerzőkkel ismertet meg, a magyar irodalomtörténet és történelem nagy „szerzői” mellett az eddig eléggé elhanyagolt tudományos szakirodalom jeles művelőivel is. Könyv- és folyóiratcímeket idéz, példányszámokat sorol fel, a művek olvasottságát bizonyítja, nagy korabeli könyvsikerekről és néhány „bukásról” tudósít, nyomon követi a könyvkereskedők egyéb tevékenységét is az első Váci utcai könyvsátor felállításától az első sikeres könyvaukcióig. Olyan kérdéseket világít meg, amelyekről eddig csak kisebb-nagyobb szakecikkekben olvashatót a tájékozott olvasó, mint a különböző rőpiratok, az utánnyomás vagy a szerzői jog rendezése, a hazai zeneműkiadás kezdetei.

Gazda István művelődés- és várostörténeti értékeket is hordozó könyve, amely az Akadémiai Kiadó Váci utcai „Studium” könyvesboltja újjáépítése alkalmából a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesületének támogatásával

jelent meg, nemcsak az egykori Váci utcai könyveseknek állít méltó emléket, hanem a magyar könyv minden barátja, olvasója számára is élvezetes olvasmányt nyújt.

VÉGH FERENC

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó és Nyomda Vállalat főigazgatója
A nyomdai munkálatokat az Akadémiai Kiadó és Nyomda Vállalat végezte

Felelős vezető: Hazai György

Budapest, 1989., Nyomdai táskaszám: 18206

Felelős szerkesztő: Kókay György

Műszaki szerkesztő: Sándor István

Megjelent: 8,40 (A/5) ív terjedelemben

HU ISSN 0025–0171

TARTALOM

<i>Déri Balázs</i> : Megjegyzések P. mester forrásainak néhány kérdéséhez	223 ✕
<i>Borsa Gedeon</i> : Milyen műhelye lehetett Hessnek Budán?	237
<i>Fried István</i> : Haza, állam, nemzet a magyarországi német sajtóban a XIX. század első felében	247
<i>Żbikowska-Migoń, Anna</i> : Joachim Lelewel (1786—1861) a lengyel bibliológia klasszikusa	263

KÖZLEMÉNYEK

<i>Pogány György</i> : A császlóci és a kaplonyi egyház 1444-es könyvjegyzékéről	277 ✕
<i>Veszprémy László</i> : Három 15. századi ferences kézirat Udinéből	277 ✕
<i>Jankovics József</i> : Apponyi Balázs könyvdedikációi	278
<i>Gömöri György</i> : Ifj. Köleséry Sámuel levelei Sir Hans Sloanehoz	283
<i>Murányi Lajos</i> : Az MTA Könyvtárának két XVII. századi német nyelvű újságleveléről	287
<i>Szelestei N. László</i> : Bod Péter levele Cornides Dánielhez	294
<i>Batári Gyula</i> : Kőrösi Csoma Sándor, a Bengáliai Ázsiai Társaság könyvtárosa	299
<i>Károlyi Zsigmond</i> : Korizmic László, a magyar reformkor elfeledett alakja	305
<i>Mónus Imre</i> : A győri MÉMOSz könyvtár állománya és olvasói	307

SZEMLE

Andrea Seidler—Wolfram Seidler: Das Zeitschriftenwesen im Donauraum zwischen 1740 und 1809. Wien—Köln—Graz, 1988. (<i>Kókay György</i>)	313
Molnár János: A Szociáldemokrata Párt művelődéspolitikája 1944—1948. Bp. 1987. (<i>Kőhegyi Mihály</i>)	314
Gazda István: Könyvkereskedők a régi Váci utcában. Bp. 1988. (<i>Végh Ferenc</i>)	315

SOMMAIRE

<i>Déri, Balázs</i> : Remarques à quelques questions des sources du maître P.	223
<i>Borsa, Gedeon</i> : Quel atelier Hess pouvait avoir à Buda?	237
<i>Fried, István</i> : Patrie, État et nation dans la presse allemande de Hongrie dans la première moitié du XIX ^e siècle	247
<i>Żbikowska-Migoń, Anna</i> : Joachim Lelewel (1786— 1861), le classique de la bibliologie polonaise	263

CONTRIBUTIONS HISTORIQUES

<i>Pogány, György</i> : Sur la liste de livres de l'église de Császlóc et de Kaplony de l'année 1444 ...	277
<i>Veszprémy, László</i> : Trois manuscrits franciscains d'Udine du XV ^e siècle	277
<i>Jankovich, József</i> : Les dédications de livre de Balázs Apponyi	278
<i>Gömöri, György</i> : Les lettres de Sámuel Köleséry fils à Sir Hans Sloane	283
<i>Murányi, Lajos</i> : Sur deux lettres de journal du XVII ^e siècle de la Bibliothèque de l'Académie des Sciences de la Hongrie	287
<i>Szelestei, N. László</i> : Une lettre de Péter Bod à Dániel Cornides	294
<i>Batári, Gyula</i> : Sándor Kőrösi Csoma, bibliothécaire de la Société Asiatique de Bengalie	299
<i>Károlyi, Zsigmond</i> : Korizmic László, une figure oubliée de la période de réformes hongroise ..	305
<i>Mónus, Imre</i> : Le stock et les lecteurs de la bibliothèque MÉMOSZ de Győr	307

REVUE

Andrea Seidler—Wolfram Seidler: Das Zeitschriftenwesen im Donauraum zwischen 1740 und 1809. Wien—Köln—Graz, 1988. (<i>Kókay, György</i>)	313
Molnár, János: La politique culturelle du Parti Socialdemocrate de 1944 à 1948. Bp. 1987. (<i>Kóhegyi, Mihály</i>)	314
Gazda, István: Libraires dans la rue Váci ancienne. Bp. 1988. (<i>Végh, Ferenc</i>)	315